

SLOVENSKI

Poročevalec

Izdaja in tiska Casopisno podjetje Slovenski poročevalec. — Direktor: Rudi Janžura. Glavni in odgovorni urednik: Sergej Vošnjak. — Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1 in 3, telefon 23-322 do 23-526. — Uprava: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1/II, telefon 23-322 do 23-526. — Oglasi: oddelak Ljubljana, Tivova cesta 7, telefon 21-596, za ljubljanske naročnike 20-468, za zunanje 21-832. — Poštni predel št. 29. — Žiro računa pri Komenalni banki Ljubljana št. 60-KB-5-Z-367. — Mesečna naročnina 230 din

Iskati take oblike in načine družbenega upravljanja

da bo zares moglo priti do popolnega uveljavljanja vse, kar je pozitivnega in naprednega v družbenih gibanjih

ZAGREB, 18. maja. — V navzočnosti podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Edvarda Kardelja in predsednika Sabora Hrvatske dr. Vladimira Bakarića je danes jutraj v Domu JLA v Zagrebu začel z delom II. kongres pravnikov Jugoslavije. Svečane otvoritve kongresa so se udeležili tudi predstavniki Zvezne in Republiških ljudskih skupščin. Izvršnih svetov ljudskih republik, predstavniki državnih ustanov, JLA, družbenih organizacij ter pravnih fakultet.

V delu kongresa je sodelovalo več kot tisoč pravnikov iz vseh jugoslovanskih republik. Ob koncu kongresa so delegati izbrali novo predsedstvo, izvršni odbor in nadzorni odbor Zveze združenja pravnikov Jugoslavije. Kongres je otvoril predsednik Zveze združenja pravnikov Jugoslavije dr. Vladimir Simić. Po udarjenju gledišča in zavzamejo stališče do vrste vprašanj, ki jih je treba rešiti. Na osnovi družbene lastnine sredstev za proizvodnjo, na osnovi samoupravljanja v gospodarstvu in družbenega upravljanja na različnih področjih dejavnosti, na vsaki stopnji razvoja v takšni družbeni sredini nastaja cela vrsta bistvenih pravnih vprašanj in vrsta ključnih problemov novega pravnega sistema, pri reševanju katerih morajo sodelovati in katere je treba teoretično, zakonsko in praktično obdelovati ter izpopolnjevati.

Ob kongresu je Simić dejal, da je II. kongres pravnikov neposredno po VII. kongresu ZKJ. Program našega dela zajema del vprašanj, s katerimi se je ukvarjal VII. kongres ZKJ, in o katerih je bila podana znana resolucija o prihodnjih nalozah. II. kongres pravnikov Jugoslavije predstavlja delo na bodočih nalozah ter nadaljnjo predelavo zastavljenih vprašanj. Po volitvah delovnega predsedstva je kongres pravnikov pripravil podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj. Edvard Kardelj je začel z besedami: Tovarišice in tovariši! Z zadovoljstvom izpolnjujem nalogo, da vas podprvim v imenu Zveznega izvršnega sveta in da vam zaželim čim več uspeha v delu. To ni le splošna konvencionalna želja. Ni dvoma namreč, da bodo rezultati tega kongresa predstavliali neposreden prispevek k reševanju naloz, ki nas čakajo v graditvi naše družbene in državne ureditve. Zato bodo rezultati tega kongresa tudi neposredna pomoč sedanjim naporom Zveznega izvršnega sveta na tem področju.

Vodilni in politični organi naše države so tudi doslej uživali stalno pomoč velike večine naših pravnikov, ki niso svoje stroke in poklica pojmovali le kot zavarovanje svoje eksistence, temveč so aktivno, ustvarjalno sodelovali v velikih naporih vseh naprednih sil naše države v graditvi novih družbenih odnosov. Ta velika naloga pa ne zahteva le graditve samo, močnejši razvoj proizvodjalnih sil, temveč tudi iskanje takih oblik in načinov družbenega upravljanja, ki bodo zares omogočile, da bo vse, kar je pozitivno in napredno v družbenih gibanjih, zares moglo priti do popolnega uveljavljanja. Ker konec koncev naša naloga ni izmišljanje nekih idealnih načinov odnosov med ljudmi, temveč, kot pravi Marx, kritično proučevanje pogojev, tokov in splošnih rezultatov stvarnega družbenega gibanja, na osnovi tega pa tudi postavljanje odgovarjajočih družbenih, političnih in organizacijskih ukrepov, ki omogočajo najvišje možne progresivne rezultate v danih pogojih.

Prav zaradi tega nikoli nismo podcenjevali vprašanja oblike in načinov v graditvi državnega in gospodarskega upravljanja oziroma političnega sistema na sploh. Naloge te vrste so prav gotovo pomembne za mlado družbo, ki ima za seboj še dalejša obdobja iskanja, preizkušanja, popravljanja in izpopolnjevanja, da bi učinek njenih osnovnih objektivnih zakonitosti prišel do izraza v najbolj adekvatnih političnih oblikah. V reševanju naloz te vrste je delež pravnikov zelo pomemben. V graditvi političnega sistema, vključujoč vanjo tudi sistem gospodarskega upravljanja, smo v relativno kratkem obdobju dosegli velike rezultate in vrsto pozitivnih rešitev, katere je praksa že potrdila kot pravilne. Vse te uspehe si je nemogoče

zacije medsebojnih odnosov, pravic in dolžnosti družbenih organizacij ter posameznikov, in drugič, zaradi preciznejšega določanja odgovornosti in učinkovitejših družbenih kontrol nad opravljanjem dolžnosti vseh in vsakogar. Vsi vemo, da ni prave demokracije brez jasno določene odgovornosti posameznika, posameznih organov. Poleg tega je ena največjih naloz naših družbenih in političnih organov, kakor tudi našega aktivna pravnikov po mojem mnenju sprejemanje, izboljševanje, izpopolnjevanje vrste javnih aktov samoupravnih organizacij, ki določajo notranje odnose v posameznih podjetjih, organizacijah in organih, kakor n. pr. statutov, pravilnikov, poslovnikov itd., pa tudi obdelava načinov in kontrole nad njih izvrševanjem. Čeprav je sprejemanje takih aktov dolžnost in pravica samoupravnih organizacij samih, niso zato nič manj splošno družbenega značaja. Prav zato je potrebna intenzivna strokovna in politična pomoč vsem upravnim organom pri uresničevanju teh naloz, od katerih, konec koncev, močno zavisi poslovanje celotnega sistema našega družbenega samoupravljanja.

Veseli sem, ker se med najvažnejšimi točkami na tem kongresu nahajajo prav ta vprašanja. Bilo bi nujno potrebno, da nadaljujete to delo tudi po kongresu, mogoče v okviru društva pravnikov v tesni povezavi z ljudskimi odbori, ali pa v upravnih organih in podjetjih, gospodarskih skupnostih in drugih zainteresiranih družbenih organizacijah.

KAIRO — Jugoslovanski veleposlanik v Kairu Josip Djerđa je obiskal danes ministrstva za gospodarstvo in zunanjo trgovino egiptovskega področja ZAR dr. Kajsunića. Razgovorjalca sta se o vprašanjih obojestranskega interesa.

PARIZ, 18. maja (Po telefonu). Zakon o izrednem stanju postaja praktično orožje v rokah vlade in Jules Mocha. Stroga cenzura je že vzpostavljena. Noben Francoz ne sme zapustiti Francije brez izstopnega vizuma. Vsak poslanec mora poleg tega dobiti še predhodno dovoljenje predsednika oziroma skupščine, vsaka vojaška osebnost pa dovoljenje ministrstva za narodno obrambo. Parlamentu bodo predložili nekaj predlogov o odvzemu poslanske imunete. (Teško je verjeti, da Soustellovega imena ne bi bilo med njimi.) Uradno so sicer sporočili, da je mir in red v vsej Franciji zagotovljen. Vendar, kar zadeva možnost vlade Pflimlina, da bo pokoril uporniko-klika generala Massuja, obstoje še vedno negotovitosti, navzlic stabilizaciji vlade v metropoli.

Mnogi današnji sestanki Pflimlina s Cotyjem in posameznimi ministri njegove vlade, Jules Mocha z Mendes-Francoem, Lacostom in člani njegovega kabineta (ki so pravkar prispeli iz Alžira), nam nedvomno obetajo nove ukrepe, ki jih bo gotovo danes objavil minister za notranje zadeve v svojem že najranjšem govoru po sedmi uri zvečer. Elyjeva ostavka je bila sinoči sprejeta, kakor smo predvidevali, in zamenjal ga je do-

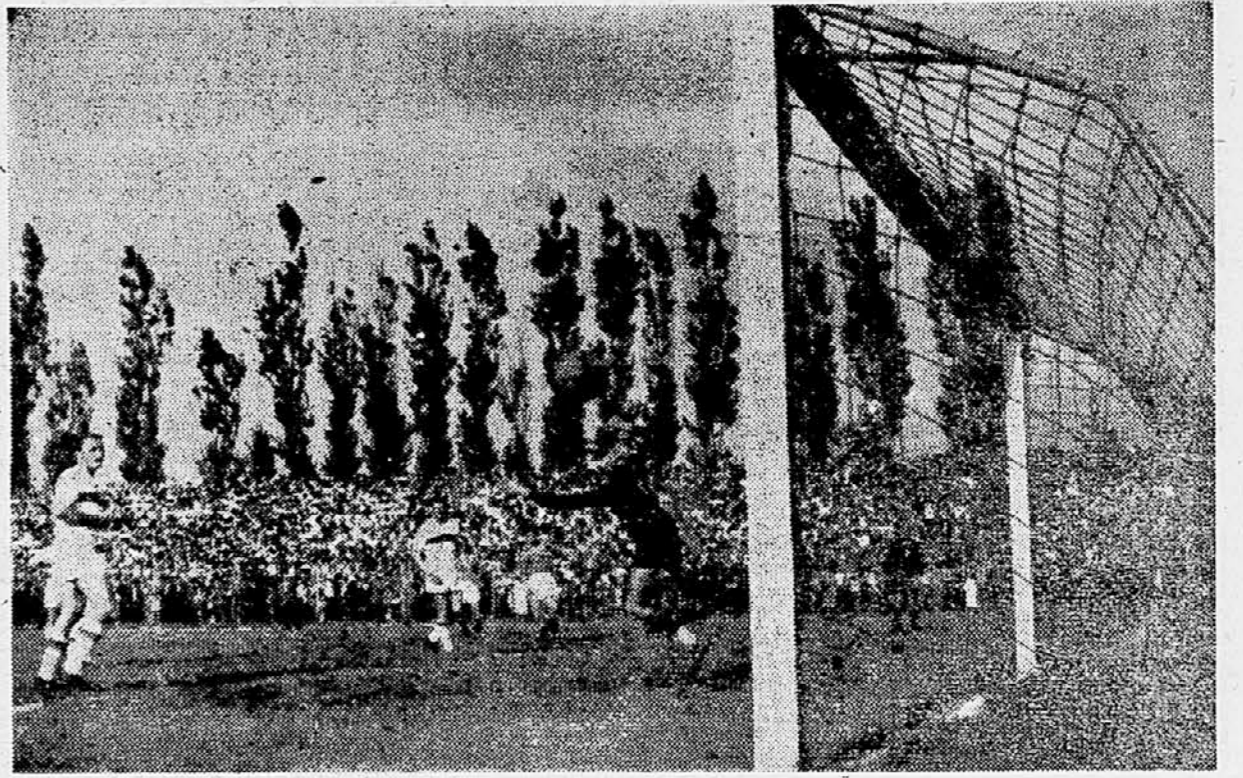
sedanji šef štaba pehote Lorillot, za katerega še vedno trde, da so ga še dva dni pred tem nadzorovali, nekateri pa so mu pripisali usodo, ki je doletela generala Chalbea in Martina. Salanu je vlada poslala posebno sporočilo, da se civilne in vojaške oblasti v Alžiru morajo podrediti vladi republike in izvrševati samo njene ukaze. Danes so se razširile po Parizu v zvezi s tem vesti, da je Salan odstopil, vendar so te govorice v Alžiru najodločneje demantirane.

Da bi vlada dokazala odločnost, s katero brani Alžirsko, je sklenila, da ponovno vzpostavi 27-mesečno vojaško službo in da odpošlje velike količine vojaškega materiala, s katerim bi bila povečana operativna učinkovitost vojske. Seveda bodo ti ukrepi zahtevali povečanje dosežanih vojaških kreditov za 80 milijard, ki jih bo treba od nekod vzeti.

Ali bodo ti koraki prepričali alžirske zarotnike v to, da uradna Francija ne namerava prepustiti alžirskega ozemlja nacionalistom? Ta obožba je seveda smešna, kajti položaj še ni toliko dozor, da bi si tako prepričanje moglo priboriti državljansko pravico v francoskih uradnih političnih krogih. Toda ne glede na njeno neutemeljenost in nedokaznost, so jo podpiralci vstaje izkoristili.

PARIZ, 18. maja. (Tanjug). Britanska parlamentarna delegacija, ki prebiva v naši državi kot gost zvezne ljudske skupščine, je prispela danes jutraj v Zagreb. Na železniški postaji so goste sprejeli in pozdravil sekretar Sabora Hrvatske Stjepan Debeljak, predsednik republiškega sveta Sabora dr. Zlatan Srećec, predsednik saborskega odbora dr. Dušan Čalić in podpredsednik LO Zagreba ing. Boris Bakarić. Na sprejemu je bil tudi generalni konzul Velike Britanije v Zagrebu Lanslot Paymer. Po krajšem odmoru je britanska parlamentarna delegacija obiskala Sabornico. Britanske parlamentarne so sprejeli podpredsednik Sabora Nikola Sekulić, predsednik republiškega sveta Sabora dr. Zlatan Srećec, član izvršnega sveta Anka Berus in Antun Biber, kakor tudi več ljudskih poslancev. V prostorih sveta proizvajalcev so se britanski parlamentarci dlje časa razgovarjali s predsednikom sveta proizvajalcev Josipom Caziem in drugim članom Sabora. Zanimljivo so se za delo Sabora. Večji del razgovora so britanski parlamentarci posvetili delu sveta proizvajalcev, njegovi vlogi in pomenu v gospodarskem življenju republike.

NEW YORK — Jugoslovanski veleposlanik v ZDA Leo Mates je na službenem potovanju po ZDA obiskal predsednika občine Detroita Miranija, ki je izročil jugoslovanskemu predstavniku častno medaljo mesta. Veleposlanik Mates je bil tudi gost na kosilu, ki ga je v njegovo čast priredila mestna občina.

Jugoslovanska nogometna reprezentanca je porazila madžarskega tekmeča Vasas v Šiški samo s 1:0. Naš posnetek kaže prizor pred vrati gostov.

Vsaka napoved je tvegana

(Od našega stalnega dopisnika)

Mobilizacija rezervnih orožnikov
Paris, 18. maja (Reuter). — Francoska vlada je danes mobilizirala »nekatero kategorijo« rezervnih orožnikov. V sporočilu ministrstva za obrambo piše, da bo ta ukrep prispeval k povečanju števila mobilnih varnostnih enot, kar bo »znatno okrepiło« orožniške brigade v notranjosti.

V dobro obveščenih krogih se je zvedelo, da ima francosko orožništvo v aktivni službi 20.000 ljudi. Orožniške enote v notranjosti so bile oslabilene v zadnjih dneh, ker so jih poslali za okrepitev pariški policiji.

Vse napovedi so skrajno nevarne, toda vendar je treba omeniti, da v mnogih političnih krogih prevladuje mnenje, da je pomiritev med vlado v Parizu in Alžiru brez De Gaulleovega posredovanja nemogoče in da se bo morda vendarle treba zateči k tej rešitvi. Toda kdo bi danes smel reči, če bi bila v skrajni liniji to res rešitev?

V. Hreščak

Spopad v Tripoliju

Ameriška letala pripeljala lahko orožje v Libanon

Bejrut, 18. maja (AFP). V Tripoliju je danes prišlo do ostrega spopada, ko so vladne čete skušale zavzeti središče mesta, ki ga imajo v rokah uporniki. Čete so se morale umakniti s precejšnjimi izgubami.

Včeraj je priletelo dvojice ameriških letal tipa »Globmaster« s prvimi tovorom lahkega orožja in opreme za libanonsko policijo. Prihod drugih ameriških letal z vojaško opremo pričakujejo v kratkem. V Libanonu se bodo sestali predstavniki industrije in trgovine, da bi proučili vpliv političnih dogodkov na položaj v državi. Povabili so tudi politične stranke, naj pošljejo predstavnike na sestanek. Zaradi zadnjih dogodkov v državi pošiljajo vse ladje s tovari za Libanon v druga tuja pristanišča. Precejšnje število ladij pa stoji v pristanišču zaradi stavke pristaniških delavcev.

»Globmasterji« v Zahodni Nemčiji
Južna Karolina, 18. maja. (Reuter). Ameriško letalstvo je včeraj sporočilo, da bo v okviru ukrepov »svetje« pripravljeno poslalo v Zahodno Nemčijo prvih 18 transportnih letal tipa »Globmaster«.

Ollenhauer za prepoved poskusov z atomskim orožjem
Stuttgart, 18. maja. (Tanjug). Predsednik zahodnonemške socialnodemokratske stranke Ollenhauer je označil odločitev bonnske vlade o oborožitvi Bundeswehra z atomskim orožjem kot korak, ki je povzročil najbolj resen položaj v Zahodni Nemčiji po letu 1945. Resnost položaja lahko ocenimo po tem, je dodal Ollenhauer, da je javnost v celoti dvignila svoj glas proti tej odločitvi.

Ollenhauer je bil danes glavni govornik na velikem mitingu v Stuttgartu, ki je bil pred uradnim začetkom 8. partijskega kongresa socialnodemokratske stranke. Ollenhauer je v svojem govoru odločno zahteval prepoved poskusov z atomskimi eksplozivami ter je najavil, da bo njegova stranka nadaljevala borbo proti atomski oborožitvi Zahodne Nemčije. V tem govoru je dal tudi nekaj pripomb na račun francoskih socialistov. Zahteval je, da bi tudi o vprašanju Alžirije uresničili pravico narodov za svobodo in samoodločitvijo.

NEW YORK — Jugoslovanski veleposlanik v ZDA Leo Mates je na službenem potovanju po ZDA obiskal predsednika občine Detroita Miranija, ki je izročil jugoslovanskemu predstavniku častno medaljo mesta. Veleposlanik Mates je bil tudi gost na kosilu, ki ga je v njegovo čast priredila mestna občina.

PRAGA — Tridnevni českoslovaško-poljski gospodarski razgovori so se končali včeraj s podpisom protokola o znatnem povečanju trgovinske izmenjave med CSR in Poljsko. Sporčili so tudi, da bo CSR dala Poljski posojilo 250 milijonov rubljev, s katerimi bodo finansirali izgradnjo rudnika za premog.

TELEGRAMI

LONDON — Predstavniki Foreign Officeja je demantiral vesti, da je Velika Britanija zahtevala od ZDA, naj odloži kakršno koli sporočilo o prenehanju jedrskih poskusov vse dotlej, dokler Macmillan ne pride na obisk v Washington. Po prejšnjih poročilih so v Washingtonu imeli namen sporočiti, da bodo ZDA za dve leti prenehali s nuklearnimi poskusi, ko bodo končali s sedanjo serijo teh poskusov.

CAPE CANAVERAL — Ameriška armada je izstrelila z uspehom prvi projektirani srednjega dometa tipa »Jupiter« 5 mesecev pred predvidenim rokom. Izstrelili so ga v višino več kot 3000 km.

RIM — Svet Atlantskega pakta je naročil v italijanski tovarni »Fiat« 148 lovskih letal tipa »G-91«. Po petdeset od teh letal bodo dodelili Zahodni Nemčiji in Italiji, ostalih 48 letal pa Franciji.

BRUSELJ — Potniško letalo belgijske družbe »Sabena« se je zrušilo v bližini Casablanca. Letalo je letelo iz Bruslja v Belgijski Kongo. Do nesreče je prišlo, ker se je letalu pokvaril motor. V letalski nesreči so vsi, razen štirih, mrtvi.

BUDIMPEŠTA — Kakor javlja radio Budimpešta, je svet vrhovnih sodišč vrhovnega sodišča LR Madžarske izrekel smrtno obsodbo nad štirimi državljani pod obtožbo, da so novembra 1956 organizirali zaroto proti državi. Zbirali so orožje, bili v zvezi z inozemskimi vojnimi centri ter so svojo dejavnost nadaljevali do februarja 1957. leta. Poleg teh je sodišče obsodilo eno osebo na doživljenjsko robijo, 11 drugih pa na kazni od enega do 14 let.

VIDEM — V bližini Vidma se je zrušilo italijansko turistično letalo. Oba člana posadke sta se ubila.

Trdne so te vezi

Iz vlaka, ki se ustavlja na železniški postaji tik pred Muro, pogosto izstopi otrok — deklica ali deček, sam ali v spremstvu odraslih in zakrbljen pogled mu poroma proti velikemu belemu postopju sredi zelenega polja. To je vzgajališče v Verzeju.

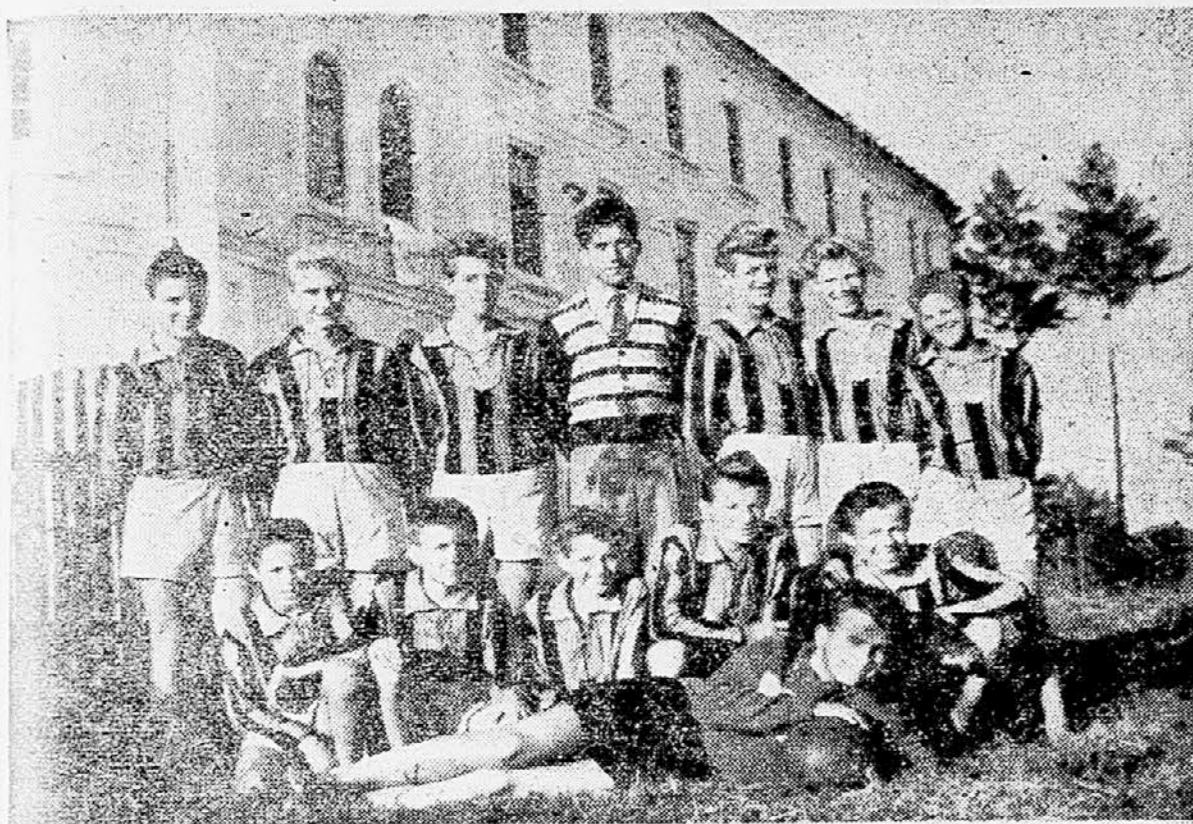
tem so tu še učitelji in vzgojitelji, ženske, ki bodo skrbele za tvoje perilo in nogavice, in dvojset tvarišev, ki te sprejmejo za člana družine, in ostalih šestdeset, prav tako razdeljenih v tri družine — dovolj jih je, da si boš našel prijateljev!

njegovo mladost bodo za vselej povežani z belimi zidovi verzejskega mladinskega doma... Če kdo, je Rudi tisti, ki ponudi svojo pomoč, kadar je treba pomagati. Vedno uslužno, vedno nasmehljivo, čeprav se še vedno ni odtrgal od doma, kjer je pustil štirinajst

vodstvo doma jim pomaga, da najdejo svojo pot. Mnogo jih je že odšlo v uk in v poklice. A naj so šli še tako daleč in čeprav so minila že leta, še vedno pošiljajo v dom pisma s pozdravi. Med njimi in domom so se spletle trdne vezi, ki jih je težko pretrgati.

Pogosto se tudi zgodi, da dom utrdi vezi med starši in otroci, ki so se bile razahljale. Preko stinov vzgaja dom tudi matere. Kdo ve, kakšen obraz je pokazalo življenje ženi, ki s svojo okorno pisavo pozno v noč sestavlja pismo sinu v Dom in se ji izvirje izpod peresa:

»Danes sem posebno srečna, ker gre mali prvič v šolo. Mogoče bo vsaj četrti moj sin imel šolo in dom, kakor je treba!«
K. S.

Sportni nogometni klub mladinskega vzgajališča — Verzej

Vrta doma so vsak dan odprti. Velika družina je vedno pripravljena sprejeti novega člana. Mize s šahom, ljubki razgovori na oknih, snažno poznanje postelja v prezačenih stoli, stol v učilnici — vse to prijazno sprejme. In po-

Pogosto je težko začeti iznova. Človek prinese s seboj kup starih navad — v urejeni družini pa se jim mora odpovedati. Rad bi na primer kadil, čeprav si še premlad za to, ni ti mar, da bi se quill počestevke ali si vtepal v glavo zemljepis, zahtevne se ti potepanja kakor nekdo... ko neopazno potekajo dnevi in noči, se pač vsakdo sam spoprijema s temi reči, da si kakor železo v ognju — dom te kuje, da bi te prekonal v ostro koso ali sekiro, v trdno rogačo ali kramp — pač v nekaj, kar bi bilo dobro tebi in drugim...

svojih bratcev in sestríc... In potem je tista velika, velika reč, ki velja še za toliko drugih: »Ko bi oče ne pil!«
Če pride pismo za Marjano — pismo od staršev, ga neodprtega vtakne v žep in največkrat pozabi nanj. Tako malo mu pomeni očetov dom, v katerem ni imel ničesar, ne kruha ne ljubezni.
Če pa obišče malega Končana mama, se mu oči zasvetijo, nič ne vidi njene borbivosti, prime jo za roko in srečno gre z njo v jedilnico.
Včasih se v domu zgodi tisto, kar za nekaj dni vrže vse iz ravnotežja — beg. Pobegi so bili in bodo, čeprav ne prinašajo nikomur koristi. Mineta dan ali dva, in begunci se vračajo. To so neprijetne stvari in vendar tudi te brusijo značaj. Pomaleme se ta ali oni začnejo predse — v jutrnji dan. Miha se je oprjel učenja, da bi dokončal študijske in sedmi razred in bi se lahko vpisal v rudarsko šolo. Jože si je prav tako postavil cilj — vseč mu je vojaška suknja, postal bo oficir.

Tako si izbirajo poklice in

PROIZVODNJA VRETNIN

Čudni kraj, Makedonije, predmestje okoli Valandova, Gjevdžije in Strumice, so znana marmarna središča v naši državi. Kjer skoro vsako leto pridejo najzgodnejše povratnice. Posedanje priprave napovedujejo, da bodo proizvajalci iz teh krajev tudi letošnjo pomlad prvi na trg z zgodnjim potapljalnim Valandovim je bilo izboljšanje vrtnarjev iz tega kraja, na katerem so pregledali posredanje priprave. Po zaslugi lepo in pravočasno urejenih toplih gred, kar so storili že decembra lanskega leta, in izboljšena posebnega seme, ki Bolgarije pričakujejo zelo lepe uspehe. Pridelek graha čista dvakrat večje količine kot lani. Prvo trgiranje paprika in paradiznika pa je bilo že v drugi polovici aprila in v začetku maja. Zaradi konjunkturnih cen v tem času bodo bili prodajalci solidne zasluge.

POVEČANJE GRAFIČNE INDUSTRIJE PO MAKEDONJI

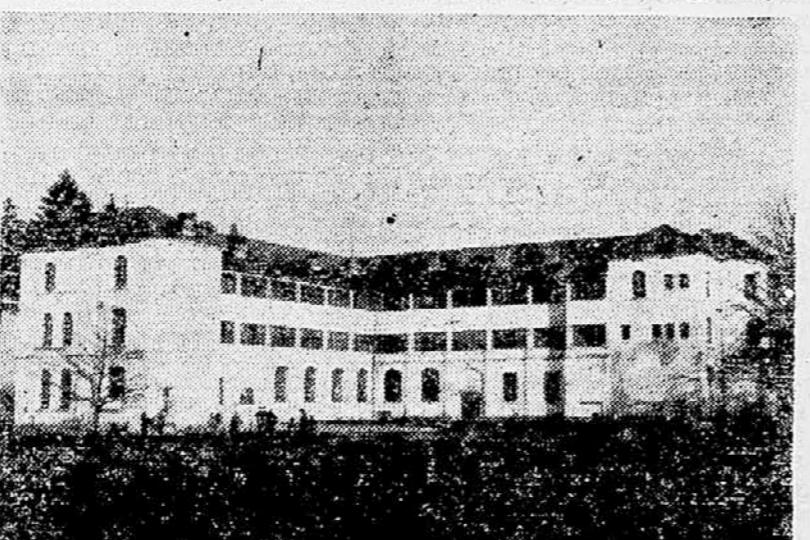
Medavno je bila v Skoplju letna skupščina makedonskega združenja grafičnih podjetij Jugoslavije. Ob tej priložnosti so pregledali uspehe v zadnjih letih ter so v poročilu in razpravi poudarili zelo lep napredek v razvoju te industrijske panoge v Makedoniji, ki je dosegla kakor mnoge druge šole v zadnjih 10 letih pomembne uspehe. Razen nekaterih grafičnih podjetij, najpomembnejše opremljenih, so v Makedoniji v zadnjih letih ustanovili tudi nekaj manjših, v Bitolju, Kumanovu, Tetovu, Stipu in v drugih krajih.

GRADNJA ZDRAVSTVENIH OBJEKTOV

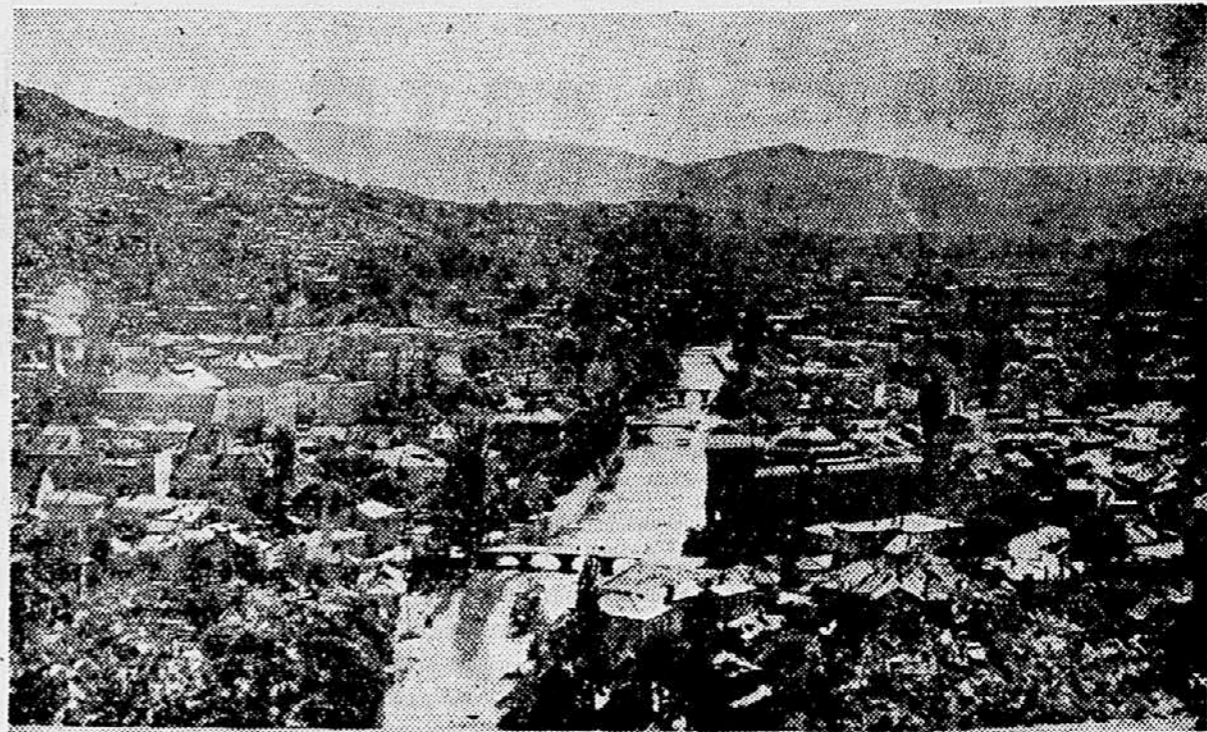
Okrajni ljudski odbor v Titovem Veselu je v svojem družbenem planu za letoš, ki so ga sprejeli, posvetili posebno pozornost graditvi zdravstvenih objektov. V ta namen so določili vsoto 19 milijonov dinarjev. Razen dograditve Higienskega zavoda v Titovem Veselu s sredstvi iz družbenega plana bodo uredili še nekaj otroških letovišč v gorskih krajih okoliščin pravi tako pa bodo zgradili lepo okrevališče na bregu Dojčanskega jezera.

VELIKE GRADNJE V SREDIŠČU SKOPLJA

Po splošnem regulacijskem načrtu se bodo letos nadaljevale gradnje v glavnem mestu Makedonije z nezmanjšano intenzivnostjo. Razen več desetstopenjskih, ki so jih začeli graditi že lani, in so nekateri že dokončani, bodo letos zgradili še nekoliko večnadstropnih v središču mesta. Na prostoru od postojane Narodne banke do rekonstrukcije Univerze bodo letos zgradili pet velikih poslopij v obliki stolpnice, ki bo vsaka imela 8 do 15 nadstropij, nadalje novi poslopij za Narodno banko in Investicijsko banko na desni strani nabrežja »13. november«. Na levi strani pa veliko poslopije Komunale banke. Razen tega okoli trga »Maršal Tito« želeli graditi več reprezentativnih poslopij.

Mladinsko vzgajališče v Verzeju

Panorama Sarajeva

Sarajevske teme

V Sarajevu so pred kratkim izvedli nenavadno anketo. Vprašali so se, o čem največ govorijo zbornih volivcev v sarajevskih občinah. Po opravljeni anketi so ugotovili, da so pokazali Sarajevčanji največ zanimanja za stanovanjsko problematiko, potem za graditev kopalnice, za preiskrbovanje in napoved za to, da bi se izboljšal mestni promet.

Z enim prijemom 656 stanovanj

Lepi pomladni dnevi so omogočili, da se je začela gradbena dejavnost v Sarajevu letos zelo zgodaj. Letos bodo zgradili v glavnem mestu Bosne in Hercegovine okoli dva in pol tisoč novih stanovanj, razen tega pa bodo dokončali še okoli tisoč novih stanovanj, ki so jih pričeli graditi že lani. Letošnja gradbena sezona je obenem sezona velikega prijema. Po projekti skupine najbolj znanih sarajevskih arhitektov je namreč Sarajevsko gradbeno podjetje »Vranica« začelo zidati hkrati 656 stanovanj na mestnem obrobju Grbavici. Spisek sestavin tega velikega kompleksa govori o veličastnosti tistega, kar se ustvarja na Grbavici. Tri zgradbe bodo dolge 38 m in bodo imele po 11 nadstropij; druge tri, prav toliko dolge, bodo štirinadstropne, štiri zgradbe, ki bodo imele po štiri nadstropja, pa bodo dolge po 70 m. V teh zgradbah bo 59 trosobnih stanovanj, 362 dvosobnih, 191 enosobnih stanovanj, 39 garsonjer

in trije slikarski ateljeji. Pod zgradbami bodo prostori za trgovinsko in obrtniško mrežo, dalje dve električni pralnici, ki bosta imeli po 8 kotlov in električne pralne stroje, toplotni daljnovod pa bo omogočil kurjenje centralne kurjave na enem mestu za vsa stanovanja in druge prostore. Po perspektivnem načrtu bi dobilo Sarajevo z dograditvijo vsega zamisljivega obsega novih stanovanjskih zgradb na Grbavici v nekaj letih naseljeje z 2.828 stanovani, v katerih bi živelo 11 tisoč 312 prebivalcev. Izredno zanimivi so podatki projekta o tem, koliko sredstev je potrebnih za to veliko gradnjo. Vsa izgraditev naselja bo stala 7 milijard 136 milijonov din. Po oceni strokovnjakov je ta številka gospodarsko sprejemljiva. Graditi so začeli. Torej se Grbavica, ki je bila včeraj še sarajevsko mestno obrobje, spreminja v veliko gradbišče. Jutri bo pa tu zrasla nova moderna mestna četrt.

Jezero v Sarajevu

Nekam čudno je, da že zdaj pišemo in govorimo o poletni

Z VČERAJŠNJE ODJAJE »POKAZI KU ZNAŠ«

Včerajšnji šestnajsti, predzadnji letošnji oddaji »Pokazi, kaj znaš« so vsekar dali svoj podarek najmlajši izvajalci. Strokovna komisija in ocenjevalci iz občinstva so z manjšimi razlikami odločno priznali prva tri mesta izvajalcem, ki so skupno imeli manj kot 40 let.
Odkritje oddaje je bil vsekakor znameniti četrti Milos Mlejnek iz Skotje Loke, ki z »Otožno pesmijo« Calkovskega in Godardova »Uspavanko« navdušili občinstvo in obe komisiji, ki sta mu prisodili 70 točk in s tem prvo mesto. Tudi drugo mesto je pripadlo mlademu instrumentalisti, trinajstletnemu flavistu Milanu Kosu iz Zagorja. Tretja nagrada je odšla med recitatorje, katerih je bilo na včerajšnji oddaji kar štiri; Mirra Antolija iz Smarja pri Ješah je za svoje občutno podajanje Kosovele in Knučeve pesmi dobila 72 točk, s katerimi je zasedla tretje mesto. Castne nagrade Radio-televizija Ljubljana so dobila Ivo Govedič, baritonist iz Duvljana pri Mostarju, recitator Karla Otančar iz Postojne in instrumentalisti kvintet »Veseli revirčan« iz Zagorja.
Včerajšnja oddaja, ki je zbrala »neznan« talente« iz vseh krajev Slovenije, je po kakovosti svojih točk in zaradi mladosti vseh izvajalcev vsekakor uspela. Le sestava programa ni bila najbolj spretna. Kajti številni solisti, med katerimi kar štiri recitatorji, so vplivali na razgibanost oddaje in ji dali deloma pešat monotonoosti.

Mladinsko vzgajališče v Verzeju

Naša morska obala se pogreza

in otoki nikjer globlje. Pa tudi na naših otokih so vrhovi in doline. Če bi se morska gladina dvignila še za nekaj metrov, bi od naših posameznih večjih otokov ostalo le nekaj otokov in kopnih vršičkov v morju. To še zelo dobro vidi po dolinah na otokih Rabu, Hvaru, Korčuli, Mljetu, Zlarinu, Visu in na posameznih otokih v zadrskem otočju.

Vse to je bilo v glavnem posledica zemeljskega gibanja. Toda očiti znaki kažejo, da naša obala tone tudi po pliocenu, po ledeni dobi in celo po srednjem veču. Najboljši dokaz so stara mesta na dnu morja. Nekatera so precej globoko, druga manj. Nekatera potopljena mesta še danes vidimo s prostim očesom. Tako se vidijo razvaline starega mesta v morju pri vasi Kampor na Rabu in zato se tudi ta del obale imenuje Murine (zidavi). V Komatskem otočju se vidi zidovi starega mesta pri vходу v tesen Talašica; iz morja so celo potegnili cel mozaič in ga shranili v Zedru. Znanе so tudi druge zgradbe iz rimskih časov na Brionih, n. pr. v zalivu Ka-

predvsem znanstveno korist, vendar pa bi bilo pomembno tudi za naš turizem, zanimivo za domače in tuje letovišarje.

Eden izmed dokazov, da se naša obala pogreza, so tudi posamezne reke. Naše reke Krka, Cetina, Neretva, Soča in še nekatere druge imajo svojo staro smeru daleč v morju. Nekdaj je imela Neretva ustje v morje celo pri današnji Velucluki na otoku Korčuli, kakih 60 km naprej od sedanjega ustja. Reka Cetina se je zivala v morje kakih 10 km dlje kot danes. Soča se je stekala v morje celo pri otoku Lošinju, okoli 170 km od sedanjega izliva. Najbolje pa zaznavamo pogrezanje obale po naših zalivih. Bakarski zaliv, Plominski kanal, Dubrovačka rijeka, zaliv Zavratinca pri Jablancu, Kotorski, Raški, Cetinški in Mirni zalivi so bili nekdanji doline, po katerih so tekle reke s potoki, danes je pa vse to globoko morje.

Nadaljnji dokazi za utapljanje naše obale so razne stonjvine in kotalje ter podzemski tokovi. Tako je na primer v puljskem pristanišču velika kotalja, ki podlagi. Od tega bi imeli

proti morju ograjena s tremi skalnatimi otoki. Podobno je tudi pred Iko in Moščeniško Drugi. Tam so globoke kotalje in geologi zelo dobro vedo, da kotalj ne more izdolbiti morje, temveč jih gloje je erozija na kopnem. Prav tako so dokazi za to, da obala tone, tudi jame, na primer Biševska spilja in Betina pri Dubrovniku; v te jame prideš lahko samo med oseko. Na nekaterih naših otokih, na primer na Lju, Hvaru, Braču, Solju in še na nekaterih drugih, pa tudi na Brionih so našli mnogo kosti in kostnih ostankov kopenskih živali: turra, jamskega medveda, jelena in drugih. Te živali nikakor ne bi moge živeti na majhnih otokih, niti ne bi dobile zadosti hrane. Tak otok je bil del kopnega in te živali so imele na takratnih kopenskih vrhovih svoja zavetišča.

Medtem ko se naša obala pogreza, pa se Italijanska obala razširja v morje. Posebno v severni Italiji nastajajo nove rodovitne doline; reke namreč našo obalo. Lombardska dolina je vedno večja, ker reka Pad nanaša blato in tako vsako leto pomakne izliv za 100 m proti morju. Mesto Adria, ki je bilo še v 6. stoletju čisto ob morju, je danes 25 km daleč od kopnega. Mesto Ravenna, ki je bilo v srednjem veču obmorsko mesto, je danes več kot 6 kilometrov daleč od morske obale... Če bo šlo tako naprej, bodo v nekaj tisoč letih Benetke, Trst in druga mesta daleč na kopnem, Italijanske obalne peštine pa se bodo približale naši istrski obali.

Seveda je ta pojav zelo zanimiv za znanost. Podobno se dogaja namreč tudi v Egejskem morju, vendar v manjšem obsegu. To gibanje morja pa je naposled ustvarilo najlepšo obalo na svetu in najlepša otočja, ki štejejo več kot 1000 otokov. Te lepote so razen naravnih izrednosti tudi naše veliko turistično bogastvo...
Milan Babič

Za slovenske podnapise

Pred dnevi je bila v Splitu ustanovljena skupščina Zdrženja podjetij za reproduktivno kinematografijo. Udeležilo se je okrog 500 delegatov. Udeleženci so izbrali uradni naziv združenja — »Združenje kinematografije FLRJ«. V združenje je vključena na sedaj približno tretjina jugoslovanskih kinematografov, vsa naša distribucijska podjetja, podjetja za nabavljanje in skrbbo s tehničnim materialom ter Radio-televizija Zagreb. V prihodnjih dneh bosta pristopili, verjetno še Radio-televizija Ljubljana in Beograd.

Naloga novega Zdrženja so številne: predvsem mora skrbeti za napredovanje prometa in prikazovanja filmov, odnosno celotne reproduktivne kinematografije, dvigati v časih zavest odgovornosti do družbene skupnosti, skrbeti mora za kina. Cilj naše države in modernizacije kinematografske mreže ter reševati ekonomska, tehnična in strokovna vprašanja reproduktivne kinematografije. Važna je tudi skrb za filmski spored, za prikazovanje domačih filmov ter skrb za strokovno vzgojo in izpopolnjevanje kadrov. Delovno področje novega Zdrženja je torej zares zelo široko.

Peta točka dnevnega reda ustanovne skupščine je obsegala poročilo iniciativnega odbora ter diskusijo. Razprava je bila zelo živahna. Za nas je važno predvsem to, da se je na tej skupščini nadaljeval boj za slovenske podnapise v vseh odkupljenih filmih.

Kolikokrat so se že zastopniki slovenskih kinematografov na raznih odločilnih mestih zavzemali za slovenske podnapise! In vendar se vsa stvar skorajda še ni premaknila z mrtve točke. Od distribucijskih podjetij iz ostalih republik podnaslavljalci svoje filme tudi v slovenščini le zagrebški Croatia in sarajevska Kinema, vendar samo nekateri filme. Posebno pereč je postal ta problem tudi zaradi tega, ker nam je črnogorsko podjetje Zeta v zadnjem času posredovalo nekatere filme v tako obupno popačeni slovenščini, da se taki primeri res ne bi smeli več ponoviti. Zato je Odešek za kinematografijo pri Trgovinski zbornici LRS sklenil, da bo načel tu vprašanje na ustanovni skupščini v Splitu. Slovenski delegati so se zares odločno zavzeli za rešitev vprašanja.

Direktor Ljubljanskega kinematografskega podjetja Karlo

Mnogi časopisi, ki so želeli potešiti radovednost svojih bralcev, so že pred začetkom letošnjega festivala naštevati imena slavnih zvezdnikov in zvezdnic, ki bodo s svojo navzočnostjo spočastili ta filmsko prireditelje. Z velikimi pričakovanji so bila naštevana imena Sophie Loren, Marije Schell, Marilyn Monroe, Claire Bloom, Lauren Bacall in drugih junakinj filmskega platna. Prav malo pa jih je bilo, ki so nekatere v zadnjih vrstah omenili, da se bo festivala udeležila tudi ta ali ona sovjetska igralka. In vendar so morale na festivalnem odru prepustiti igralko častno mesto doslej neznani Rusinji, Tatjani Samojlovi, ki je zaigrala v filmu »Zerjavi preletavajo«. Na naši sliki so od leve proti desni igralka Danielle Darrieux, Miltz Gaynor, Dzidra Rätensberg, Tatjana Samojlova in druge.

ZMAGA POLJAKOV

Belgijski notranji minister je ob koncu festivala eksperimentalnih filmov, ki je bil v okviru svetovne razstave v Bruslju, razglasil sledeče zmagovalce: prvo nagrado in premijo pol milijona belgijskih frankov je dobil poljski film »Dome«, delo Walerijana Borowzyka in Jana Lenica. Na drugo mesto se je uvrstil ameriški film »Free radicals«. Priznanja so prejeli še filmi »Izrael, Poljska, Nizozemska, ZDA in Argentine«. Nagrado Zveze filmskih klubov je dobila francoska režiserka Agnes Varda za film »Opera Mouffe«. Med nagradenci sta tudi Američana Stan Brookhage (nagrada žirije) in Kenneth Aunger (»Nagrada zlatega veke«). Jugoslovanski filmi so torej ostali brez priznanj.

Festival je pokazal močen odsklon od ustaljenega risanege filmskega stila, ki je običajen v naturalističnem načinu upodabljanja. V ospredje so stopili novi poizkusi ameriške skupine, zbrane okrog Bosutova in pa stil Angležev Richarda Williamsa, Ernesta Pintoffa ter Alla Kouzelsa.

Vsem tem filmom, ki so po svoji tematiki in načinu obdelave zelo različni, je skupen vpliv sodobnih upodabljalnih umetnikov. Risana sredstva in pripomočki so uporabljani kar najbolj varčno. Podobe in ozadje so često naznačene le z nekimi tami ali barvnimi lisami. Stilizacija je postala geslo. Gledalčeva fantazija pa se lahko poljubno razvija in si razlaga po svoje.

Z velikim presenečenjem so v Bruslju ugotovili, da je ta filmska tehnika na Poljskem skoraj neverjetno napredovala. To so

pokazali vsi trije poljski pripevki, ki so bili ocenjeni tudi kot najboljši izbor posameznih držav. »Dome«, ki je prejel prvo nagrado, je delo grafika Jana Lenica, avtorja nekaterih uspešnih filmskih plakatov.

Ce bi ob sovjetskem filmu »Zerjavi preletavajo« govorniki samo o Tatjani Samojlovi, bi bili kritični do drugih ustvarjalcev tega filma, predvsem do igralka Aleksjeja Batalova, ki je odlično zaigral Borisja. Tudi na njegovo izredno doživljeno igro opozarjajo s pohvalnim besedami vsi ocenjevalci festivala. Saj nihče, ki je pisal o tem filmu, ni pozabil omeniti najlepšega prizora — Borissove smrti, pravega labodjega speva v filmski umetnosti.

Mnogi glasovi zatrjujejo, da letosnja žirija, ki bo te dni odločala o najboljših stvaritvah, prikazanih na filmskem festivalu v Cannesu, še nikoli ni bila sestavljena tako resno, da še nikoli ni bilo v njej toliko uglednih imen. Pod predsedstvom francoskega pisatelja in dramatika bodo v njej sodicovali štirje ugledni režiserji (sovjetski Sergej Jutkevič, ameriški Charles Vidor, zahodnonemški Helmut Käutner, španski L. Wajda), trije

Oči vseh kritikov in gledalcev, posebno še francoskih, so bile po medtem uspehu prvega francoskega zastopnika na festivalu — »Žive vode« režiserja Villiersa uprte v ljubljeno francosko in svetovno publiko Jacquesa Tatija. Njegov »Moj stric« naj bi zastopal Francijo kot drugi film in potrdil slavo znanega francoskega komika, neutrudnega, poirtvovalnega ustvarjalca komičnih filmskih umetnin z malce melanholičnim nadhom, kakršna je tudi osrednja oseba v njih, gospod Huliot. Pravzaprav ne bi smeli govoriti v množini, saj je gospod Huliot do sled oživel le dvakrat. Prvič »na počitnicah«, drugič pa v zgodbi, ki jo pripoveduje njegov nečak. Prav ta skrbno naščitirana, v petih letih realizirana filmska umetnina je nasmejala in navdušila pod naslovom »Moj stric« gledalce, pa tudi žirijo v Cannesu. Pravijo, da bodo o Tatiju resno govorili ob delitvi nagrad.

FILMSKE NOVICE

Dva nova dokumentarca

Podjetje »Lovčen film« je končalo snemanja za dokumentarni film »Bitka na Kosovem polju« na temelju znane slike Petra Lubarde, ki visi v Izvršnem svetu Srbije. Film se začne na Kosovem polju, kjer je dobil umetnik tudi idejo, nato pa se nadaljuje v slikarskem ateljeju. Podjetje »Zagreb film« pa je te dni snemalo v Dubrovniku kadre za umetniški dokumentarni film o dalmatinskem slikarju Cvjetinr Jobu.

»Ob žici okupirane Ljubljane«

Domače podjetje »Viba-film« je posnelo v nedeljo, ko so se vračale v srce našega mesta patrolje, ki so obšle vse spominske poti »ob žici okupirane Ljubljane«, dokaj metrov filmskega traku. Materiali bodo iskorišteni za film, ki bo sicer nosil naslov »Ob žici okupirane Ljubljane«, ne bo pa športna ali filmska reportaža, temveč zgornji dokumentarni film, ki bo prikazal v črno-

beli tehniki dogodke v času NOB, življenje v svobodi pa bo simbolno snemano v colorju. Predvidoma bodo film izdelali v enem mesecu; dolg bo okrog 400 m. Se beseda o avtorjih: scenarij sta napisala Jože Bevc in Dušan Pohb, režira Jože Bevc, za kamero stojijo Franče Cerer, Ivan Marinček, Mile de Gleria in Viki Pogacar.

Nova domača nagrada

Croatia film je razpisal vsakoletno nagrado za najboljšega režiserja ter za najboljšo moško oziroma žensko vlogo. Nagradjeni bodo filmski delavci, katere bo določila vsakoletna anketa v časopisu »Filmski vjesnik«.

Ime domače filmske nagrade je »Slavica«. Predstavlja jo kipček zagorske žene, delo kiparja Pavla Periča. Kip je visok 45 centimetrov in je odličen v bronu. Režiser bo prejel pozlačen kipček, igralka pa posrebrenega.

Prvič bodo nagrado »Slavica« svečano podelili letos 25. maja v Zagrebu.

Kličemo slovensko ladjo »Martin Kipčan«

Film iz življenja slovenskih pomorščakov na domačih ladjah je končan. Njegov naslov: »GALEBI IZ PIRANSKEGA GNEZDA«. Produkcija: »Viba-film«, Ljubljana. Spodbuda: aktivnost slovenskega podjetja »Splošna plova Piran«. Dokumentarni film je narejen po zamisli Jožeta Bevca. Pred našimi očmi steče 364 m filmskega traku. Nekateri impresionistični posnetki pohvalov in ljudi v megli posebej potrdijo, da je stal za kamero Mile de Gleria. Glasbo je zbral iz arhiva in uredil Jože Lampret. Gledalci bodo film sprejeli z veseljem, če zaradi motiva in tempa.

Američani so se v letošnjem izboru festivalnih filmov dosledno naslonili na adaptacije znanih literarnih del. Trije njihovi filmi so narejeni po znanih romanih oziroma dramah: »Bratje Karamazovi« po Dostojevskem, »Dolgo toplo poletje« po Faulknerju in »Strast pod brestom« po O'Neillovi dramati. »Strast pod brestom« je režiral režiser Delbert Mann in v splošno zaželenje poznavalcev O'Neilla in filma izbral za nosilko odgovorne, težavne karakterne vloge Ebbie italijansko igralko Sophio Loren. Pravijo, da je na festivalu pokazala v tem filmu več, kot so pričakovali, vendar premalo za uspešno postvaritev tega zapletenega lika. Seveda pa je režiser po drugi strani poskrbel tudi za močno, kvalitetno igralsko zasedbo moških vlog. To velja zlasti za Sopljinega igralka Anthonyja Perkina. Na naši sliki prizor iz filmske adaptacije »Strast pod brestom«.

V KINU NAM KAŽEJO

• POKORNO JAVLJAM

»Pokorno javljam, da sem spet tukaj!« se nam zasmeje v glavi tega barvnega češkega filma dobri vojak Svejk. Da, spet spremljamo našega znanca, ki ga je pred meseci na filmskem platnu tako odlično podal igralko Hrušinskij pod vodstvom režiserja Karla Steklyja. In spet smo zadovoljni s filmom, ki nam pripoveduje zgodbo druge Haškove knjige.

Bolj ko je v svojem delu Hašek napovedoval bližino fronte, manj prilike je dajal bralcu za smeh. Če smo se v prvem delu lahko od srca smejali panorami Prage pod rumeno-črnimi zastavami, nas v drugem opozarjajo k molku oddaljeni odmevi topovskih strelcev. Iz te ne več vesele in satirične situacije pa vstaja Svejkova podoba v vedno bolj pomembni nalogi, katero ji je določil pisatelj. Dobri vojak ni več le predstavnik navidez preproste, a bistroumne in kritične ljudske modrosti, temveč vse bolj simbol ljudske življenjske sile, ki bo zmagovalce preživela vojno kot vsi generalni štabi s svojimi visokimi oficirji. Če se spomnimo zadnjega prizora v filmu, Svejka, ki se nam preprosto nasmeje izza razblinjajočega se dima eksplozivnih granat, vemo, da je režiser tudi v drugem delu ostal zvest pisateljevi misli.

V razliko od prvega dela Dobrega vojaka Svejka, ki ga lahko označimo kot uspešno komedijo časa in njegova atmosfera, lahko drugi del filmske zgodbe potimujemo uspešno komedijo tipov. Režiser ni imel časa ne možnosti, da bi se dalj časa pomudil pri sleherni od številnih novih oseb drugega dela Haškove zgodbe. Zato najdemo pri marsikateri od njih pretirano karikiranje, prehladne poteze s karakternim čopičem. Izbral pa je zanje izvrstne igralko, katerih odlične maske že na prvi pogled povedo značaj in vlogo določene osebe v zgodbi, pa naj bo to dobrostrana češka kmečka mama, prestrašena gospodinja, vaški tepček ali pa odlična zadržarska trojica. Tudi mimo kadeta, kmečkega gostilničarja in oficirjev v tem pogledu ne bi mogli iti brez pohvale.

Nujna vsebinska in dramaturška zgostitev filmske zgodbe je tako ustvarila nekakšno živahno slikanico, ki ima sicer svoje pomanjkljivosti, pa jo bomo kljub temu z velikim veseljem gledali in jo ocenili kot učinkovito, uspešno filmsko komedijo.

• SMRT NA CESTI

Mogoče je, da smo včasih pristranski in hočemo preveč. Tako je, in ne da se spremeniti. Zame je film »Smrt na cesti« spretno zavozeljan in še spretnjeje odpenljan re-kla mni film na temo avtomobilskih dirk, sončnega razgleda z italijanskega cestišča, vabljivih kreatorjev, kot so Anthony Steel in Odile Versois, film produkcije »Arthur Rank«, ki doživlja zadnje čase finančne krče. Lotila se je »Smrt na cesti« in dosegla, da so gledalci napolnili dvorane. Včasih je pa le važno, da producentom odleže in še bolje je, če zmorejo razglasiti, da so ustvarili umetniški in ne reklamni film.

Kakšen je ta barvasti panoramnik? Opremljen z napeto dirkaško storijo, v kateri nastopajo poštna, prijetna, zapeljiva in odlična tajnica (šarm ji je dala sveta plova Odile Versois, ne pa scenariji), njen bodoči mož, slavni dirkač, junak in woštenjak, kakršnega je lahko upodobil privlačni Anthony Steel, njegov protipol - ubijalec, ki bi se rad za vsako ceno rešil čez mejo in je na koncu pravično zapisan smrti, pa magnat, ki da je pravzaprav najbolj osamljen človek na svetu in njegov mestovski zaupnik, ki vse zaplete in razplete, elegantno zakrit z nonsalanco. Vmes se je vrnila avtomobilska dirka od Firenc do Locarna kot važen, pomemben filmski akter.

Tak, kot je, pa ta film kar gledamo v poletnih popoldnevih in večerih. Kriminalna poanta je začeta in speljana (ves čas seveda prepeta s trakom poštenih namer, ki so na preži, da jo uničijo), kamera in njena posrestrna montaža sta kar najbolj domiselni, odlični so filmski triki in seveda — avtomobil. -mgh-

Todd junior

Filmsko podjetje Mike Todda bo nadaljevalo z delom pod vodstvom 27-letnega Michaela Todda juniorja. Vendar kljub temu vse kaže, da prihodnjega filma, ki ga je imel v načrt sam Todd — Don Kihota s francoskim komikom Fernandelom v naslovni vlogi, le ne bodo snemali, čeprav je družba doslej že vložila v priprave okoli 250.000 dolarjev.

Pred selitvijo

Kaj vse moramo vedeti in kako ravnati, da ne bo ob selitvi nepotrebnega razburjenja? Predvsem bomo za selitev pripravili načrt o selitvi sami in o ureditvi novega stanovanja. Vsaj 14 dni pred selitvijo pregledimo najprej podstrežje in klet. Odberimo vso staro, že neuporabno šaro in jo odstranimo. Pregledimo stare zaboje, pletene košare in kovčke ter vse očistimo prahu in pripravimo za selitev. Pregledimo tudi omare in predale ter odberimo vso neuporabno navlaklo. V zaboje zložimo vlagati najprej tiste predmete, ki jih v vsakdanji rabi lahko pogrešamo. Tako najprej knjige. Zaradi njihove

teže jih vlagamo v manjše zaboje. Stene zabojev obložimo s časopisnim papirjem. Perilo in obleko spravimo v košare in zaboje. Se prej pa odstranimo vse konice žebeljev, da nam kaj ne raztrgajo. Odeje, blazine in čimnice zavarujemo tako, da jih zatlacimo v omare z že rabljenim prevlekanjem in rjuhama, saj bomo posteljnino sveže preoblekli šele v novem stanovanju. Stekleno in porcelanasto posodo vložimo v zaboje, najtežjo posodo na dno. Vse špranje skrbno zatlacimo s časopisnim papirjem, lesno volno ali senom. Preproge in tekače dobro izpršimo, zavijemo in povežemo.

Blazine kaučev in foteljev dobro ovijemo s odejami in rjuhama, da se med prevozom ne odrgnejo in preveč ne oprasha. Drva in premog selimo v vrečah. Kožarec z vkuhanim sadjem in zelenjavo vložimo med seno ali lesno volno in zgoraj odprte zaboje ali večje škatle tako, da jih ne bi pri prevozu obračali. Vsač zaboj oštevilčimo. Na posebnem listu si naredimo seznam zabojev po številkah in vsebino zabojev. V novem stanovanju postavimo zaboje v sobo k pohištvu, kamor vsebina zaboja sodi. Da ne bo v novem stanovanju preveč nereda, odnašamo sproti iz

praznjene zaboje. Se v starem stanovanju snemimo in operimo zastore. Prilagodimo in popravimo jih za nove mere oken. Ob prihodu v novo stanovanje nam mora biti pri roki manjši zaboj z raznim orodjem — klešče, kladivo, žebelj, nekaj jedilnega pribora, nož, dva ali trije lonci, nekaj živil, toaletne potrebščine. Spalno perilo, šivalni pribor in mala ročna lekarna. Prav tako moramo imeti vedro s čistilnim sredstvi, krpami, metle in omela. Dokumente in dragocenosti imejmo v ročnem kovčku pri sebi. Če si hočemo prihraniti mnogo pruda in urediti novo stanovanje čim prej, preskrbimo pred selitvijo za tole: izmerimo floris vseh prostorov novega stanovanja. Narišimo meram ustrezen tloris. Za 1 m vzemimo 2 cm. Prav tako izmerimo vse pohištvo. To narišemo v istem merilu in izrežemo posamezne kose. Tako lahko postavljamo kose pohištva po tlorisu, dokler ne dobimo ustreznega razmerja. Ta poskus nam bo prihranil mnogo časa in nepotrebnega prerivanja pohištva.

Nega obutve

Prav tako kot obleka zahteva tudi obutev pravilno nego. Čevlji se ohranjajo najbolje, če jih redno menjavamo. Pravilno je, da vsaki čevlji oznaženi počivajo na kopitih vsaj 1 dan in jih obujemo vsak drugi dan. Če nimamo dveh parov čevljev za menjavanje, jih zvečer oznažimo in čez noč natakemo na kopita. Če teh nimamo, natlačimo vanje časopisni papir. Tako se vlega v čevljih dobro osuši in čevlji ohranijo obliko. Pri oznažanju najprej odstra-

nimo blato in prah, nato pa še staro pasto. Zelo blatne čevlje oznažimo z vlažno krpo, ki usnuj manj škoduje kot drgnenje s krtačo. Čevlje nato dobro zbršimo in tenko namažemo s pasto. Predebelo mazanje usnuj škoduje in čevlje tudi teže ličimo. Nato vzamemo v vsako roko mehko krtačo in ličimo tako, da se krtače kornaj dotikajo čevlja. Usnje se začne kmalu svetliti. Čevlje nato obrkamo še z žametno ali volneno krpo, kar blask še poveča. Semlj čevlje najprej okrtamo, da odstranimo prah. Nato odstranimo s finim steklenim papirjem madeže in oguljena mesta. Končno jim še osvežimo barvo s praškom iste barve in skrtamo.

Lakaste čevlje lepo oznažimo z mlekom, prav tako tudi usnje ne pastelnih barv, ker mleko odstrani madeže. Nato jih namažemo z belo pasto in ličimo dalje kot je opisano zgoraj. Sportne in smučarske čevlje napolnimo s časopisnim papirjem, ki ga večkrat menjamo, če so čevlji premočeni. Čevlji se morajo sušiti počasi in nikdar ne na soncu ali pri peči. Se vlažne čevlje namažemo z maslo, da se maščoba vleže v usnje. Suhemu usnju je maščoba prav tako škodljiva kot vročina. Zato suhe sportne čevlje malo ovlažimo, preden jih namažemo. Kot pri vseh stvareh velja tudi za čevlje, da hitro popravilo prihrani velik strošek. Zato ne odlašajmo s popravilom, lastni ne pri ceninih čevljih, ker jih pozneje skoraj ni vredno popravljati. In tudi zunanji videz človeka v poškodovanih čevljih ni ravno najlepši.

Domača medicina

Desetim litrom prekuhane in malo ohlajene vode primešamo 1 kg medu in 2 dkg navadnega zdrobljenega kvasa. Pazi! moramo, da posoda ni odkravana.

Ze po dveh dneh začne tekočina vreti. Ohlajeni dodamo še limonin sok po okusu in dobro premešamo. Pijačo nalijemo v močne steklenice, ki jih zamašimo s prekuhanimi zamaški. Dobro je, če zamaške še trdno prevežemo in vrat steklenic pomočimo v tekoč parafin. Steklenice hranimo na suhem in hladnem prostoru v ležečem stanju.

Ze po nekaj dneh je pijača gotova, pri odpiranju pa moramo paziti, ker se pijača zelo peni in sumi kot prav šampanjec.

Črna vret. Ohlajeni dodamo še limonin sok po okusu in dobro premešamo. Pijačo nalijemo v močne steklenice, ki jih zamašimo s prekuhanimi zamaški. Dobro je, če zamaške še trdno prevežemo in vrat steklenic pomočimo v tekoč parafin. Steklenice hranimo na suhem in hladnem prostoru v ležečem stanju.

Nekaj jedinkov

Kosilo: gobova »Argo« juha, špinatni hlebček, solata. Spinatni hlebček. Očiščen in oprano špinato skuham v slani vodi. Medtem počasi kuhaj pokritega prav tako v slani vodi: četrt kg očiščenega riža do mehkega. Ohlajenemu rižu dodaj dve celji jajci, 2-3 žlice drobno sesekljane peteršilja, stepec soli, poper, žlico na maslo prepražene čebule, dobro odcedeno in sesekljano špinato, za oreh surovega masla, žlico kisle smetane, strok zdrobljenega česna. Vse dobro zmešaj; če je premekho, dodaj še kruhove drobnice. Oblikuj hlebčke in peci na vroči masti, da zarumene. Večerja: koruzni močnik polt s kisló smetano, mleko. Kosilo: fižolova juha, pire krompir, redkvice v omaki, ocvrte kruhove rezine. Fižolova juha. Zrnat fižol namoči prejšnji dan in ga naslednjega dne skuham v slani vodi. Skuhanega prelaci in zlij v mrzlo vodo. Dodaj sesekljan peteršilj, dva stroka strtega česna, medtem napravi blede prežganje. Razredči ga z mrzlo vodo in zlij v juho. Kuhaj še tako dolgo, da se zgosti. Če je juha predebera, dodaj še pest riža ali testenih polžkov. Redkvice v omaki. Mesečne redkvice očisti in operi. Cele kuhaj v slanem krompirju (v čisto malo vode). Skuhane sesekljaj in delaj kot pri špinatu. Ocvrte kruhove rezine. Bel kruh razreži na prst debele kose. Namoči jih najprej v mleku, ki si ga sladkala in nato v celam stepenem jajcu. Ocvri jih na vroči masti in še vroče potresi s sladkorno moko. Večerja: skuše kot zrežki z zelenim radičem in solati. Kosilo: palačinke s kuhano gnjatjo, čespljev kompot. Palačinke. Napravi tako teste kot za navadne palačinke, le da vmešaj še nekaj žlic sesekljane kuhane gnjatje. Namesto sladkorja teste soli. Poleg lahko serviraš tudi poljubno solato ali kompot iz rabarbare. Večerja: jogurt, kruh s sardelnim maslom. Sardelní maslo. Surovo maslo penasto vmešamo. Nato dodamo konzervirane sardelje, ki si jih iz konzerve odstraniš in jih dobro odcediš. Vmešaj prav drobno sesekljane. Vse skupaj zmešaj in namaž s kruh. Če nimajš sardelj, uporabi n. pr. dobnjak, peteršilj ali mesečno redkvice.

Ljubka poletna obleka. Sešijemo jo lahko iz dveh starih oblek, vendar se morata vrisati in barva blaga lepo ujemati.

Ali znamo pometati

Mnogo se piše in govori o higieni, čistoči, o ohranitvi zdravja — gotovo pa je med zelo važnimi sredstvi za ohranitev zdravja čistoča stanovanja in še posebej čistoča tal v stanovanju. V vsakem gospodinjstvu je pomembno in dnevnem redu pometanje vedno, kadar je potrebno in seveda najpogosteje v prostorih, kjer se čez dan največ zadržujemo — kuhinji, dnevno sobo itd. Pometanje je torej zelo važna gospodinjstvena opravilo in vredno, da se o njem pomenuje kaj več. Vsakdo je že opazil, da je neuprijemno stopiti v hišo, kjer je gospodinja pravkar pometala. Zena, ki je pometala, je imela najbolj namen, da si uredi stanovanje in ni nič pomislila, kakšen bo prostor po tem, ko bo svoje delo končala. Obleki prahu, ki so se dvigali in se potem vsedali na posodo, živila in pohištvo, so ji napravili dvojno delo. Tla so bila res pometena in tudi prah, ki se je nabral na pohištvu je pobrsal, samo posoda in jedila... Kaj je prah? Umazanija, pripenesa s česte, razni odpadki, vse to se na tleh posuši in spremeni v prašne delce, ki so polni bolezenskih klic in jih potem s prahom in posodo prenašamo v organizem, kjer začnejo svoje uničevalno delo. To je samo en primer in lahko bi jih našli še več, samo opazovati bi morali. Toda samo

to ne bi bilo dovolj. Vsaka gospodinja naj opazuje same sebe in, ko bo o svojih napekah tudi razmišljala in se potem še zavedala posledic, ki sledijo njeni površnosti, bo nehotе drugače začela opravljati svoja gospodinjstvena dela. Pri pometanju so najvažnejši pripomočki metle oziroma omela, ki so za pometanje različnih tal različna. Za surova lesena tla uporabljamo srčkove metle, ki jih pred uporabo zmotimo in po uporabi operemo ter obesimo na določeno mesto. Za parketna tla uporabljamo omela, s katerimi lažo pobereamo vse prah, z njimi lahko pometamo tudi gladka lesena tla in kamnita tla. Najvažnejše pred vsakim pometanjem je, da odstranimo iz prostora vse, kar se ne sme prahiti. To so živila, posoda, obleka itd. Ko je iz prostora vse to odstranjeno, dvignemo stole, odstranimo preproge, odpremo okna in začnemo pometati in sicer tam, kjer je najmanj smetno. Če je prostor velik, napravimo več kupčkov, da ne vlačimo vseh smeti s seboj. Pometamo počasi in metle ne dvigajmo previsoko od tal. Res, enostavno zgleđa na prvi pogled pometanje. In vsak misli, da zna pometati, toda vseeno želim, da bi se ob tem vsak malo zamislil in se spomnil vsaj osnovnih higienskih pravil in potem pometal, kot je treba pometati. J. T.

Preproste obleke za prav vroče dni

Se nekaj nasvetov za tiste, ki se selijo v novo izdane hiše. Če hočemo čim prej osušiti sveže zidove, kurimo in zračimo hkrati. Apnena madeže na oknih očistimo z mešanico pol vode, pol kisa, madež olinatih barv pa odstranimo s terpentinom. Če je bolje z žiletkami. Preden zabijemo žebelje, preiskusimo zid s tankim žebeljem ali iglo. Tako preprečimo prevlekle razpoke v zidu. Žebelje ali vijake, ki jih nameravamo zabiti ali priviti v zid ali les, poprej namastimo. Slike obesimo šele takrat, ko so stene že dovolj presušene. Koristno je, če na zadnji strani okvira podložimo robove s koščki plute. Pohištvo postavimo vsaj 10 cm od stene. (»Sodobno gospodinjstvo«)

Kroj vretastih oblek je zelo preprost. Hitra in enostavno si ga lahko same sešijemo. Model gornje skice kroja je primeren za srednjeveliko, ne premočno postavbo.

Pijača za vroče dni

V štiri litre prekuhane in ohlajene vode denemo pest lipo-vega cvetja, eno vejico bezgovega cvetja, pol kilograma sladkorja, eno, na koleščke zrezano limono in četrt litra vinskega kisa. Mešanico pustimo stati tri dni in jo vsak dan premešamo. Po treh dneh jo precedimo in nalijemo v čiste steklenice, dobro zamašimo in hranimo na hladnem prostoru v ležečem stanju.

Toplo vreme nas je presenetilo, moda pa nam je prav za te vroče dni že mesece prej ponudila preproste in »hladne« kroje. Kljub vsem prerokovanjem, kljub vsem »za in proti«, je vretasti kroj obelke dosegel tudi naše ceste in ne samo modnih revij. Seveda ga ne oblečemo vedno in povsod v njegovi strogi obliki. Izpreminjamo ga, s tem da mu dajemo tudi različen videz, ki si ga pri vseh oblekah želimo. Od leve proti desni: Ko si obleko ukrojimo izgleda zelo preprosto. Za nase razmere bo taka oblika kroja morda najprimernejša za prav vroče dni, v času dopusta. Realiziran kroj lepo dopolnjuje dolgo korale, ki jih lahko tudi same sestavimo iz dveh nizov starih. Naslednji primer »modni« kroj izpreminja v tistega katerega smo vajene in v katerem se zato tudi bolje počutimo. Dodatek je samo najpreprostejši pas. Kadar »vrečasti« obleki pas spet odvečemo, jo za večer dopolnimo s rahlo zgubeno rutico. Nevsiljiva broška ji bo dala še bolj poudarjen popoldanski izgled. Tistim, ki spadajo med manjše, pa vendar ne čisto majhne, vretasti kroj sicer ne pristaja najbolje, če pa si ga vkljub temu zaželijo, se bodo »povečale« z dodatkom drugobarvnega ovratnika, ki ga rahlo našijejo na obleko. Seveda mora imeti ovratnik obliko, ki daje videz dolge črte, kar v našem primeru dosežemo z ozkim podaljškom »reverja«. Običajno si želimo nekoliko prijetno obleko vsaj spredaj. Kadar pa je naša želja drugačna, nam pomaga zavezan pas, ki je prišit samo ob stranskih šivih obleke. Kratka ohlapna jopica je vedno primerna. Z spremembo je ta jopica lahko tudi samo vestja (brez rokavov), ki bo lepo dopolnila obleko obenem pa nam bo služila v prav vročih dneh tudi za bluzo, brez rokavov.

Mislimo na posteljnino

Kar skoro brez vsakega pravega prehoda je nastopila že prava poletna vročina. Naše težke odeje smo zamenjale z lažjimi. Pernice smo popravile. Ali pa smo jih tudi dobro pregledale, preden smo jih odložile?

Pernice in blazine, ki že več let niso bile presipane, ali jih uporabljamo bolnik, moramo vsajih 5-8 let presipati in oprati prevleke. Vsa ta dela opravimo poleti, ko so lepi, dolgi in sončni dnevi. Najprej zavarujemo sebe pred

di med letom jih večkrat pre- zračimo in ponovno spravimo. Tako bomo brez skrbi, da bi se nam zaredili nadležni molhi. Tudi zimnice moramo vsaj »sajih 5-7 let preložit. Zimo prerahljamo in operemo. Da bi nam delo ne povzročilo prevelikih težav, ker gre stlačena zimna nerada narazen, pa tudi močno se praši, jo najprej namočimo v srednje topli vodi, kateri smo dodale nekoliko »Perila«. Pustimo jo v vodi kratek čas in jo nalaho gnetemo. Nato bomo zimo zlahka kops za kosom zrahljale. Nato jo še v malo topli vodi do čistega izperemo in razložimo na suhe in čiste krpe ter jo pustimo, da se popolnoma osuši. Še enkrat jo pregledamo in raz- vlečemo, če je še kje sprijeta. Medtem, ko se žima suši, operemo stare preobleke, v kotli- kor so še dobre in se ne trajo, jih lepo prelikamo in damo zašiti žimnice. Tudi peresnice pogledjmo, če niso peresa popustila, popravi- mo jih istočasno.

Zdravnik svetuje

PETER L.: Bolezen, za kaero bolečate, se navadno vleče zelo dolgo, tako da bolniki mnogokrat zaradi svojih doživljanj, ki ne ustrezajo zunanji realnosti, izgube sposobnost za pravilno presojanje svojega okolja in svojega jaza. Zato je nujno potrebno, da se taki bolniki za nekaj časa pred- dajo ustanovam in osebam, ki skrbijo, da bi se bolnikom v zu- najni svetlu ne pripetilo kaj hudega. Čeprav so te bolezni zelo dolgotrajne, je mnogokrat je opa- zati tudi nenadno izboljšanje. Mnogo laže boste vztrajali v zdravljenju, če se vaši izobrazbi primerno zaposlite. Prisrkište si primerno čtivo, ki vam bo dajalo raznega in širše obzorje za va- še bolezni, kar vam bo v korist tudi pozneje, ko se povrnete v zu- najni svet. Znano je, da takim bolnikom marsikdaj prinese ojačanje fizič- no delo, vsakih tudi težje fizično delo, s katerim dosežemo, da se iz telesa izločajo določeni toksini, ki v glavnem povzročajo taka obolenja. Za zdaj se v glavnem pdepus- tite vodstvu svojih zdravnikov, saj je znano, da so v zavodu, kjer se zdravite, metode zdravljenja so- dobne, in strokovno povsem na višini.

ročam temeljit zdravniški pregled. Šele ta bo ugotovil pravi vzrok krčev in odredil temu primerno zdravljenje. V. P.: Kožna znamenja odpravljamo z visoko frekvenčnim električnim tokom in obliki tako ime- novane diatermije, z različni jed- kovinami, z operativnim zdravljenjem itd. Način zdravljenja zavisi od vrste znamenja, ali gre za materino ali za plamenasto znamenje, zavisi pa tudi od lege ter od površinske razsežnosti znamenja. Posvetujte se o tem z zdravniko-specialistom za kožne bo- lezni. Svarimo vas, da nikakor ne pokušajte sami s kakršnimkoli zdravljenjem. Nepravilno zdravljenje lahko povzroči namreč nastanek novih in še neuprijemnejših znamenj ali pa zapusti močne in nakazne prazgotine. S. S.: Opisane težave so verjet- no posledica raznih motenj v de- lovanju sistema sagnoppravnega živčevja ter raznih duševnih ne- razpoloženj, zato vam svetujemo, da se obrnete na posvetovalnico za duševno higieno v Ljubljani. Posvetovalnica posluje vsak dan dopoldne v parku fužniškega gra- du pred vhodom v bolnišnično gra- dijo. Ker se pa podobne težave rade pojavljajo tudi pri raznih srčnih obolenjih, je potrebno, da si pred obiskom posvetovalnice za dušev- no higieno daste pregledati srce pri zdravniku-specialistu za notra- nje bolezni. G. A.: Zdravljenje plešavice je lahko uspešno samo, če je vzrok odpadanj las samo kako odrav- livo obolenje lasišča, na primer suha ali mastna lasejavica. Če gre za konstitucionalno slabost lasišča in izpadanje las, pa zanekar ni nobenih večjih izgledov za uspe-šno zdravljenje, s pravilno nego lasišča ter z raznimi alkoholnimi raztopinami resorcina in salicila poskušamo prekomerno izpadanje las, kar se le da zadrževati. Ker je potrebno pred zdravljenjem ugotoviti pravo vzročnost izpadanja las, vam svetujemo, da se obrnete na zdravnika-speciali- sta za kožne bolezni.

di med letom jih večkrat pre- zračimo in ponovno spravimo. Tako bomo brez skrbi, da bi se nam zaredili nadležni molhi. Tudi zimnice moramo vsaj »sajih 5-7 let preložit. Zimo prerahljamo in operemo. Da bi nam delo ne povzročilo prevelikih težav, ker gre stlačena zimna nerada narazen, pa tudi močno se praši, jo najprej namočimo v srednje topli vodi, kateri smo dodale nekoliko »Perila«. Pustimo jo v vodi kratek čas in jo nalaho gnetemo. Nato bomo zimo zlahka kops za kosom zrahljale. Nato jo še v malo topli vodi do čistega izperemo in razložimo na suhe in čiste krpe ter jo pustimo, da se popolnoma osuši. Še enkrat jo pregledamo in raz- vlečemo, če je še kje sprijeta. Medtem, ko se žima suši, operemo stare preobleke, v kotli- kor so še dobre in se ne trajo, jih lepo prelikamo in damo zašiti žimnice. Tudi peresnice pogledjmo, če niso peresa popustila, popravi- mo jih istočasno.

Dovršnost se maščuje

